

Förvaltningsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2021

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2021 (RP 146/2020 rd): Ärendet har remitterats till förvaltningsutskottet för utlåtande till finansutskottet. Tidsfrist: 12.11.2020.

Sakkunniga

Utskottet har hört (distanskontakt)

- avdelningschef, budgetchef Sami Yläoutinen, finansministeriet
- avdelningschef, överdirektör Juha Sarkio, finansministeriet
- finansråd Arto Salmela, finansministeriet
- konsultativ tjänsteman Niina Huotari, finansministeriet
- specialsakkunnig Jussi Lammassaari, finansministeriet
- överdirektör Minna Hulkkonen, inrikesministeriet
- direktör för enheten för nationell säkerhet Petri Knape, inrikesministeriet
- räddningsråd Janne Koivukoski, inrikesministeriet
- ekonomi- och planeringsdirektör Kati Korpi, inrikesministeriet
- polisdirektör Stefan Gerkman, inrikesministeriet
- planeringschef, överstelöjtnant Jukka Ikäläinen, inrikesministeriet
- ekonomichef Pasi Rentola, undervisnings- och kulturministeriet
- specialsakkunnig Hanna Salokaarto, undervisnings- och kulturministeriet
- konsultativ tjänsteman Mikko Nygård, social- och hälsovårdsministeriet
- direktör Taito Vainio, Nödcentralsverket
- ekonomidirektör Kari Kananen, Migrationsverket
- polisöverdirektör Seppo Kolehmainen, Polisstyrelsen
- chef, polisråd Antti Pelttari, skyddspolisen
- generaldirektör Hannu Mäkinen, Tullen
- direktör för bevakningsavdelningen Sami Rakshit, Tullen
- ekonomidirektör Mikko Ahola, Senatfastigheter
- branschdirektör Riitta Juutilainen, Senatfastigheter
- branschdirektör Tuomas Pusa, Senatfastigheter
- chefekonom Minna Punakallio, Finlands Kommunförbund
- specialsakkunnig Pekka Montell, Finlands Kommunförbund.

Utlåtande FvUU 19/2020 rd

Skriftligt yttrande har lämnats av

- arbets- och näringsministeriet
- Dataombudsmannens byrå
- Diskrimineringsombudsmannens byrå
- centralkriminalpolisen
- Polisinrättningen i Östra Finland
- polisinrättningen i Lappland
- Räddningsinstitutet
- Finlands Polisorganisationers Förbund rf
- Statens huvudavtalsorganisationer (Fackförbundet Pro rf, Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena JHL rf och Förhandlingsorganisationen för offentliga sektorns utbildade FOSU rf).

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Utlåtandets struktur och samarbete vid beredningen av budgetpropositionen

Förvaltningsutskottet behandlar i sitt utlåtande tre temaområden: 1) den inre säkerheten (polisen, skyddspolisen, Gränsbevakningsväsendet, Tullen, Räddningsväsendet och Nödcentralverket), 2) invandringen och 3) den kommunala ekonomin.

Rent allmänt vill utskottet peka på beaktandet av operativa aspekter i utgiftsbudgeteringen. En ändamålsenlig skötsel av myndigheternas lagstadgade uppgifter förutsätter att den finansiering som behövs tryggas på ett heltäckande sätt för olika utgifter. Åtminstone i fråga om polisen och Gränsbevakningsväsendet har det uppstått betydande utmaningar i synnerhet när det gäller att täcka lokalkostnader och nödvändiga IKT-utgifter. Båda myndigheterna har i fråga om de nämnda utgiftsposterna nödvändiga projekt med anknytande ökning av driftskostnaderna. Om dessa inte kompenseras påverkar det oundvikligen myndigheternas förmåga att klara av sina lagstadgade uppgifter och skyldigheter. Utskottet anser det vara ytterst viktigt att finansministeriet och inrikesministeriet (inklusive inrikesförvaltningens myndigheter) kan föra en konstruktiv dialog för att samordna och uppfylla de ekonomiska förutsättningarna och kraven på myndighetsverksamheten på ett systematiskt och långsiktigt sätt. Under den tid som utskottet funnits till har det funnits perioder då finansministeriet och inrikesministeriet har kunnat bilda sig en gemensam uppfattning om kostnadsberäkningen och om hur utgifterna ska täckas inklusive tidsram beroende av de gällande ekonomiska utgiftsbegränsningarna. Utskottet ser denna typ av samarbete som viktigt och sedvanligt inom samtliga förvaltningsområden. Det finns skäl att fortsätta med regelbundet samarbete.

Polisväsendet (20.10)

Positiv utveckling i finansieringen av polisens omkostnader

I budgeten för 2020 har det beviljats sammanlagt 763 miljoner euro under polisväsendets omkostnadsmoment 26.10. Efter det har anslagen höjts med nästan 40 miljoner euro genom fyra tilläggsbudgetar på grund av covid-19-pandemin, inklusive den tilläggsbudgetproposition VII för inne-

Utlåtande FvUU 19/2020 rd

varande år som för närvarande behandlas i riksdagen. Den på detta sätt bildade budgeterade finansieringen för 2020 på cirka 800 miljoner euro är något större än de 796 miljoner euro som i den ordinarie budgetpropositionen för 2021 föreslås för polisen. En del av de totala anslagen för 2020 sträcker sig dock också till 2021 och rentav längre än så (reservationsanslag osv.).

De tidigare tilläggsbudgetarna för innevarande år, som föregår den aktuella tilläggsbudgeten VII, hänför sig till de extra kostnader som föranleds av covid-19-pandemin, tryggandet av polisens operativa kapacitet och byggandet av laddningspunkter för polisens hybridbilar samt till de kostnader som orsakats riksomfattande polisenheter (ökning av omkostnadsfinansieringen med nästan 19 miljoner euro).

Den allra största ökningen utanför den ordinarie budgeten för innevarande år på sammanlagt 21,5 miljoner euro under polisens omkostnadsmoment ingår i tilläggsbudgetproposition VII för innevarande år. Denna finansiering är avsedd att användas för att kompensera minskningen av tillståndsinkomsterna (främst pass, 10 miljoner euro), inleda reformen av televlyssningssystemet (6 miljoner euro), betala merkostnader i samband med covid-19-pandemin (3 miljoner euro), genomföra åtgärdsprogrammet för bekämpning av grå ekonomi och ekonomisk brottslighet (185 000 euro i tillskott för 2020) och justera lönerna (ca 2,8 miljoner euro).

Utskottet konstaterar att investeringen i polisens operativa kapacitet (10 miljoner euro) är den mest betydande ökningen i budgetpropositionen för 2021. För samma ändamål har 10 miljoner euro också beviljats i tilläggsbudget IV för 2020. Tillskottet ska användas bland annat för fordonsinvesteringar och andra investeringar som tryggar den operativa kapaciteten. Genom finansieringen kan man väsentligt minska den ackumulerade investeringsskulden under tidigare år. För att kompensera de hyreshöjningar som föranleds av genomförandet av självkostnadsprincipen föreslås ett tillägg på cirka 2,5 miljoner euro för de hyror som betalas till Senatfastigheter. I budgetpropositionen ingår sammanlagt 0,465 miljoner euro för två projekt för bekämpning av grå ekonomi 2021. I enlighet med regeringsprogrammet utökas och utvidgas åtgärderna mot grå ekonomi.

Förslaget för 2021 innehåller också ett tillägg av engångsnatur på 4,1 miljoner euro som föreslås för bekämpning av människohandel och brott som begås på nätet samt för genomförande av den första fasen av rekommendationerna från arbetsgruppen för aktionsberedskapstid i synnerhet i glesbygden. Utskottet betonar behovet av ett permanent anslag även efter 2021.

Utskottet ser positivt på att omkostnadsfinansieringen för 2021 har utvecklats klart positivt, vilket skapar bättre förutsättningar än tidigare för skötseln av polisens lagstadgade uppgifter. Det är i stor utsträckning fråga om de behov som förvaltningsutskottet upprepade gånger har fäst uppmärksamhet vid i sina utlåtanden om budgetpropositionerna. Även om viktiga finansieringsbehov (bl.a. för datasystem) – åtminstone delvis på grund av den återkommande underbudgeteringen – ännu inte har tillgodosetts är den positiva förändringen väsentlig jämfört med tidigare. På grund av den positiva utvecklingen föreslår utskottet inga anslagsökningar för polisens omkostnader i den egentliga budgetpropositionen för 2021. När det gäller tiden efter 2021 under ramperioden konstaterar utskottet allmänt att en utmaning för polisväsendet (liksom för Gränsbevakningsväsendet) och ett problem med den långsiktiga planeringen av verksamheten har varit att utöver underbudgetering täcka utgifter av permanent natur med tidsbundna anslagsökningar och

Utlåtande FvUU 19/2020 rd

upprepade tilläggsbudgetförfaranden. Polisens ekonomiska marginal har trots storleken på omkostnadsmomentet varit mycket liten. Utskottet anser att ramförfarandet bör utvecklas bland annat med tanke på effektiviteten så att det blir mer realistiskt också för andra år än det första året av ramperioden. Utskottet anser att effektiviteten är väsentlig i all myndighetsverksamhet. Till detta hör också att skapa sig en uppfattning om de ekonomiska förutsättningar som krävs för långsiktig planering av verksamheten. Den påtvingade prioriteringen av lagstadgade uppgifter, som delvis är problematisk i ljuset av lagstiftningen, kan också inverka negativt på medborgarnas trygghetskänsla. Eftersom det är fråga om budgetpropositionen för 2021 fäster utskottet i detta utlåtande främst rent allmänt uppmärksamhet vid planen för de offentliga finanserna, således ramarna för statsfinanserna. Utskottet yttrar sig i egentlig mening om ramarna i sitt utlåtande om planen för de offentliga finanserna som kommer att lämnas under vårsessionen 2021. I vilket fall som helst betonar utskottet i detta sammanhang att det i ramförfarandet i stället för det nuvarande förfarandet är nödvändigt att för varje år under ramperioden anvisa tillräcklig finansiering för olika utgiftsposter – inklusive lokalkostnader och IKT-kostnader samt den stigande kostnadsnivån – för att se till att myndigheterna klarar av sina lagfästa uppgifter på behörigt sätt. Till förutsättningarna för en långsiktig, systematisk och effektiv myndighetsverksamhet hör också långsiktig finansiering som tryggar verksamheten. Enligt utskottets uppfattning är det även för samhället det bästa alternativet i totalekonomiskt hänseende.

Omvärd och årsverken

Årsverken

Utskottet välkomnar att man med den finansiering som ingår i budgetpropositionen för 2021 – även med beaktande av effekten av tilläggsfinansieringen i tilläggsbudgetarna för 2020 som sträcker sig fram till år 2021 – kan säkerställa en positiv utveckling av antalet poliser. Under 2020 beräknas antalet poliser öka till 7 400 årsverken. År 2021 beräknas det totala antalet poliser ytterligare stiga till 7 450 årsverken. Målet på 7 500 årsverken enligt regeringsprogrammet kan således uppnås med tillbörlig finansiering för de kommande åren och framskrida till det minimimål på 7 850 poliser 2025 som uppställts i det av riksdagen godkända betänkandet om redogörelsen för den inre säkerheten (FvUB 5/2017 rd). Det bör noteras att antalet poliser i varje fall är klart mindre än i andra länder i både nordisk och europeisk jämförelse också enligt målnivån för 2025. För att målen för 2023 och 2025 ska nås är det väsentligt att garantera tillbörlig finansiering för att trygga en korrekt skötsel av polisens lagstadgade uppgifter också för tiden efter 2021 (se nedan också om lagfästa utgifter i avsnittet om lokaler och IKT-funktioner).

Brottsbekämpning

Antalet brott vars benämningar upptas i strafflagen beräknas i år minska till sammanlagt cirka 620 000 polisanmälda brott från 780 000 brott 2017. Detta beror i synnerhet på att en del av de trafikbrott som tidigare omfattats av strafflagen nu bestraffas med administrativa påföljder i och med den reform av vägtrafiklagen som trädde i kraft i början av juni i år.

I synnerhet antalet narkotikabrott och egendomsbrott ser ut att öka i år. Dessutom har antalet brott mot liv och hälsa stannat kvar på en hög nivå (uppskattningsvis ungefär 3 600 gärningar som anmäls till polisen år 2020). I synnerhet antalet grova våldsbrott har också ökat på längre sikt. Fa-

Utlåtande FvUU 19/2020 rd

miljevåld och våld i nära relationer har ökat under covid-19-pandemin. Största delen av våldsbrotten har samband med alkohol och narkotika. Däremot har gärningar av typen "hit and run" begångna av utländska gärningsmän, såsom inbrott i bostäder, minskat under pandemin.

Av ekonomiska orsaker har man redan en längre tid varit tvungen att göra anpassningar och prioriteringar inom brottsutredningen, även om arbetsmängden samtidigt har ökat och arbetet har blivit mer krävande bland annat på grund av lagstiftningen. Uppklaringsprocenten för brott mot strafflagen har på längre sikt fortsatt att sjunka gradvis och är till viss del mycket låg (t.ex. har uppklaringsprocenten för egendomsbrott under de senaste åren varit 36–37 procent). I fråga om egendomsbrott utan utredningsuppdrag har uppklaringsprocenten de senaste åren varit 13 procent och i fråga om misshandel 15–16 procent. Det har blivit allt svårare att hålla utredningsnivån ens på nuvarande nivå, även om det har vidtagits utvecklingsåtgärder för att öka effektiviteten. Också utredningstiderna för brott har gradvis blivit längre (i genomsnitt över 140 dygn). Till exempel utredningstiderna för ekonomiska brott är betydligt längre än den genomsnittliga utredningstiden.

Det har konstaterats att den psykosociala belastningen inom brottsutredningen har ökat särskilt bland poliser som arbetar med sedvanlig daglig brottsutredning på grund av det stora antalet ärenden i förhållande till de tillgängliga resurserna. För att medborgarnas förtroende ska bestå är det också viktigt att arbetet med att utreda vanliga mängdbrott lyckas.

Förändringarna i polisens omvärld under de senaste tio åren avspeglas av nya former av brottslighet och hotfaktorer. Här pekar utskottet på den ökande nät- och cyberbrottsligheten. Brott som begåtts i datanät med hjälp av datateknik kommer i allt högre grad till polisens kännedom. De utgör en betydande del av omvärlden för brottslighet och brottsbekämpning. Exempelvis är avsikten med samordnade överbelastningsattacker att förhindra eller bromsa upp datanätens funktion. Datorer kan också infekteras med sabotageprogram (virus och liknande). Hackare gör olovliga intrång i datanät eller informationssystem (dataintrång) och stjälar till exempel känsliga personuppgifter. Datanäten utnyttjas till exempel för bedrägeri genom försäljning av produkter eller tjänster som betalas i samband med beställningen och som sedan inte levereras till beställaren. Allt oftare kommer de kriminella över bankkoder och kreditkortsuppgifter genom att vilseleda människor. Bekämpningen och avslöjandet av cyberbrottslighet förutsätter krävande specialkompetens. Det är särskilt krävande att utreda den här typen av brottslighet då gärningsmännen är verksamma utomlands på olika håll i världen.

Bekämpning av människohandel

Arbetet mot människohandel kräver bland annat effektiv förebyggande verksamhet, högkvalitativ utredning av människohandelsbrott, fungerande hjälpsystem och omsorg om offren. Utskottet anser det vara viktigt att det vid polisinrättningen i Helsingfors inrättas en grupp med fokus på att avslöja och undersöka människohandelsbrott och att gruppen kommer att samarbeta intensivt med centralkriminalpolisen, det riksomfattande expertnätverket för bekämpning av människohandelsbrott och andra myndigheter och samarbetspartner (kommuner och organisationer). Utskottet anser att det i bekämpningen av människohandel är nödvändigt att förvärva allt mer information om företeelsen och att bättre identifiera den både för att fullfölja det straffrättsliga ansvaret och för att förebygga människohandel och hjälpa offren. På denna grund ska man bedöma användningen av olika metoder samt eventuellt organiseringen av avslöjande verksamhet och

Utlåtande FvUU 19/2020 rd

brottutredning som utförs av olika personer. Dessutom bör det nämnas att varje polisinrättning kommer att ha två utsedda utredare av människohandelsbrott.

Förebyggande verksamhet

Utskottet framhåller att det på grund av förändringarna i omvärlden är angeläget att utöver det som sagts ovan sätta in resurser inom den förebyggande verksamheten bland annat på akuta företeelser, såsom bekämpning av våldsbejakande radikaliserings, extremism och hatpropaganda samt förhindrande av nätbrott.

I år har mobbning (psykiskt våld) och fysiskt våld i skolorna aktualiserats i den offentliga debatten. Ofta är även mobbning en brottslig gärning, och därför finns det skäl att göra polisanmälan med låg tröskel. I fråga om minderåriga är det också nödvändigt att underrätta barnskyddsmyndigheterna. Även om personer under 15 år inte har straffrättsligt ansvar kan de bli tvungna att ersätta de skador som de orsakat. Utskottet betonar betydelsen av polisens allmänna förebyggande verksamhet bland annat genom att polisen når ut till skolorna med information på många olika sätt i syfte att bekämpa våld i samhället.

Övervakning och larmverksamhet

Utryckningar

Det totala antalet brådskande utryckningsuppdrag beräknas kvarstå på cirka 500 000 uppdrag i år. Under covid-19-pandemin har det dock i år kunnat observeras en ökning i antalet brådskande utryckningar till hemmen. I brådskande utryckningsuppdrag har insatstiderna över lag och allmänt betraktat hållits på en ganska god nivå. Detta gäller dock inte glesbygden.

Glesbygder

Polisens allmänna övervakning och annan verksamhet som är synlig för medborgarna har varit nästan obefintlig i glesbygden. Också i brådskande utryckningsuppdrag har det ofta tagit för lång tid att få polishjälp, som mest till och med över två timmar. Förvaltningsutskottet har i sitt utlåtande FvUU 8/2019 rd ansett att det på olika håll i landet är nödvändigt att få till exempel brådskande hjälp för att skydda liv och hälsa. Utskottet har samtidigt krävt att utryckningstiderna för brådskande utryckningsuppdrag förkortas och att det fastställs maximala utryckningstider för brådskande utryckningsuppdrag samt att tillgången till polistjänster garanteras i alla kommuner i Finland.

Arbetsgruppen för polisens insatstider har därför utarbetat ett förslag till en ny modell för granskning av insatstider, som baserar sig på en femgradig riskklassificering. Där granskas endast de allra mest brådskande utryckningsuppdragen i kategori A. I landsbygdsliknande kommuner där de brådskande utryckningsuppdragen i genomsnitt är högst 50 per år ska den maximala insatstiden vara 55 minuter i 80 procent av de brådskande utryckningsuppdragen. Avsikten är att modellen ska införas vid ingången av 2021.

Utlåtande FvUU 19/2020 rd

För att förbättra insatstiderna i glesbygden föreslår arbetsgruppen riktade tilläggsresurser. Enligt uppgift är avsikten att inom ramen för budgetpropositionen rikta en arbetsinsats med 30 poliser till glesbygdsområden. För närvarande når 19 kommuner inte målet för en maximal insatstid på 55 minuter (7 kommuner i Lappland, 10 polismän till; 4 kommuner i Österbotten, 6 polismän till; 3 kommuner i Östra Finland, 5 polismän till; 3 kommuner i Uleåborg, 5 polismän till; 2 kommuner i Inre Finland, 5 polismän till). Utskottet anser att det är en bra start när det gäller att garantera säkerheten i glesbygden. Det är viktigt att poliserna också placeras ut i glesbygden. Under tidigare år då vi hade ett omfattande decentraliserat länsmanssystem möjliggjorde fjärrortstillägget i glesbygden att poliserna permanent etablerade sig i områdena. Då var det bättre jämvikt i personalens placering i förhållande till behovet av polistjänster i landets olika delar. Det är sannolikt att motsvarande eller andra innovativa incitament behövs också i dag.

Dessutom har det påpekats att polisens tillgänglighet kan förbättras genom att man ger patruller från andra områden än glesbygden ansvar för patrulleringsområden i glesbygden samt även i övrigt ökar polisens synlighet bland annat genom temaövervakning även i glesbygden.

Bristerna i antalet poliser kommer med utskottets stöd att åtgärdas i vårt land. Förvaltningsutskottet har också kraftigt backat upp polisens övriga motiverade behov. Polistjänsterna i glesbygden har dock förblivit nästan obefintliga och därför är utskottet inte helt tillfreds med situationen. Utskottet anser följaktligen att de ovannämnda åtgärderna, som i sig är positiva, inte är tillräckliga. Det behövs fortfarande ett ökat antal poliser i dessa områden och så att de etableras i glesbygden. Dessutom finns det åtminstone skäl att ta i bruk obemannade, användbara polisstationer eller, om sådana saknas, gemensamma lokaler till exempel med kommunerna. Det bör noteras att tillståndstjänster också nuförtiden kan tillhandahållas i åtminstone en del av kommunerna på serviceställen i glesbygden.

Tillståndsförvaltning

Genom den lagstiftning som trädde i kraft vid ingången av juni 2019 har det föreskrivits att polisen ska meddela körförbud för motordrivna fordon, vilket har inneburit behandling av cirka 17 000 nya körförbudsärenden. Detta har inneburit ett behov av tilläggsresurser på 30 årsverken för tillståndsförvaltningens lagstadgade avgiftsfria uppgifter.

I anslagen beaktas inte de personalresurser som behövs för behandlingen av avgifter för trafikförseelse till följd av ändringen av vägtrafiklagen, inte heller kostnaderna för det informationssystem som behövs för behandlingen (ca 4,7 miljoner euro).

Covid-19-pandemin har också påverkat inkomsterna från polisens nettobudgerade avgiftsbelagda tillståndsförvaltning. I och med att resmöjligheterna har minskat har nu färre pass skaffats och förnyats. Som sagt innehåller tilläggsbudget VII för innevarande år 10 miljoner euro för att kompensera för minskningen av intäkterna från avgiftsbelagda tillstånd.

Lokaler

Under den pågående ramperioden har polisen fler än 50 lokalprojekt som redan pågår eller håller på att starta. Polisens lokaler är till stor del från 1960–1980-talen. Polisens lokalprojekt föranleds

Utlåtande FvUU 19/2020 rd

av 1) byggnadstekniskt föråldrade och ålderstigna lokaler (vissa lokaler har allvarliga mögelskador), 2) behov av polisstationer som uppfyller dagens krav 3) behov av ombyggnad och nybyggnad av lokaler för internerade, 4) höjning av säkerhetsnivån på lokalerna och 5) kopplingar till lokalprojekt inom andra förvaltningsområden.

Antalet lokaler som har problem med inomhusluften har ökat från i fjol och omfattar sammanlagt 13 objekt (cirka 1 900 personer arbetar i lokalerna, vars totala areal är uppe i cirka 60 000 m²). Där de värsta problemen förekommer har man varit tvungen att flytta polisens personal till oändamålsenliga och spridda tillfälliga lokaler. Enligt Polisstyrelsen har man trots upprepade försök inte fått den finansiering som behövs för att åtgärda problemen med inomhusluften.

Polisen har tidigare beviljats kumulerad tilläggsfinansiering. Den uppgår år 2023 till sammanlagt 6 miljoner euro. Polisstyrelsen och Senatfastigheter har tillsammans utarbetat en verkställighetsplan för polisens lokalprojekt. Planen anger vilka projekt som kan genomföras med tilläggsfinansieringen.

Senatfastigheters verksamhetsmodell har förändrats under de senaste åren. På de lokaler som hyrs ut till statliga myndigheter eftersträvar Senatfastigheter inte längre vinst eller hyresinkomster som ska intäktas till staten. Lokalhyrorna bygger på självkostnadsprincipen. Det är positivt att polisen 2021 föreslås få 2,5 miljoner euro i kompensation för de ökningarna av hyrorna till Senatfastigheter som föranleds av genomförandet av självkostnadsprincipen, medan ökningen av hyreskostnaderna tidigare i regel inte har budgeterats.

Utskottet konstaterar att en förutsättning för att polisens lokalprojekt ska kunna genomföras är att det i ramarna (planen för de offentliga finanserna) anvisas en finansiering som täcker hela den nya hyra som Senatfastigheter har fastställt när lokalprojekten har slutförts. Också Senatfastigheter anser i sitt yttrande att det är ytterst viktigt att både polisen och Gränsbevakningsväsendet anvisas tillräcklig finansiering av omkostnaderna och att Senatfastigheter ges en tillräcklig investeringsfullmakt för att de investeringar som konstaterats vara nödvändiga gemensamt ska kunna genomföras.

Förvaltningsutskottet betraktar lokalhyrorna som lagstadgade utgifter som ska budgeteras till fullt belopp eller åtminstone som därmed jämförbara nödvändiga utgifter för skötseln av lagstadgade uppgifter.

IKT-serviceverksamhet

Med polisens IKT-funktioner avses riksomfattande informationssystem, IKT-tjänster, utrustning och programvara i daglig användning samt projekt för att utveckla dessa. Informationssystemen och den elektroniska kommunikationen har en central betydelse i polisens uppgifter. Polisens uppgiftsområde är exceptionellt brett och användningen av digitala system är mycket omfattande (t.ex. brottsutredning).

Ändringar i lagstiftningen förutsätter ofta helt nya informationssystem eller ändring av befintliga. De elektroniska tjänster som tillhandahålls allmänheten finns i digitala system. Informationssystemen måste vara tillgängliga, tillförlitliga och säkra, och därför behöver de också underhåll

Utlåtande FvUU 19/2020 rd

och utveckling. I likhet med vad som sagts ovan i fråga om lokaler anser utskottet att kostnaderna för informationssystemen och driftskostnaderna för dem hänför sig till en korrekt skötsel av de lagstadgade uppgifterna och att de därför måste täckas fullt ut i budgetförfarandet.

Enligt uppgift har polisen nu inemot tjugo pågående informationssystemprojekt. Det äldsta är uppenbarligen det reformprojekt för styrningssystemet för polisens operativa verksamhet (VITJA) som inleddes under millenniets första årtionde och som också berör myndighetssamarbetet.

Polisens IKT-serviceverksamhet omfattar drift och mindre förbättringar av fler än hundra riksomfattande branschbundna informationssystem. Dessutom omfattar den användning och drift av informations- och kommunikationstekniska tjänster i Förvaltningens säkerhetsnät (TUVE) samt de branschberoende tjänster (TORI) som Valtori tillhandahåller (t.ex. telefonväxel). Hit hör dessutom myndighetsnätets (VIRVE) tjänster och vissa licenskostnader. När det gäller kostnaderna för IKT-serviceverksamheten finns det skäl att i detta sammanhang nämna i synnerhet Valtoris ökade kostnader för serviceavtalet för TUVE.

De metoder som nämnts av sakkunniga i syfte att stävja kostnadsökningen – minska antalet datorer och mobila enheter, minska informationssystemens kapacitet och skära ner e-tjänsterna kvantitativt och kvalitativt – är enligt utskottet inte godtagbara på grund av de många olika resulterande negativa konsekvenserna för kapaciteten och servicestandarden.

Materiel

Det investeringsanslag på sammanlagt 20 miljoner euro som anvisats för trygghet av den operativa kapaciteten åren 2020 och 2021 medför betydande lättnader i polisens materielbehov. Polisen har för närvarande lite fler än 800 fordon inklusive släpvagnar och annan lätt materiel. Med den anvisade finansieringen är det möjligt att väsentligt åtgärda eftersattheten i fordonsparken och förnya den så att den blir tryggare i arbetarskyddshänseende.

Polisstyrelsen har i år berett en långsiktig plan för fordonsupphandling (en färdplan för anskaffning av fordon). Utskottet anser att en sådan förhandsplanering bidrar till målet att göra upphandlingsbehoven mer förutsebara och kartlägga finansieringsbehoven för fordonsupphandling med framförhållning.

I tilläggsbudget IV för 2020 har polisen beviljats 0,8 miljoner euro för byggande av laddningspunkter för hybridbilar på polisstationer samt för riksomfattande polisenheter. Med hjälp av detta anslag har man inlett en systematisk utveckling av nätet av laddningspunkter. Som en del av inrikesförvaltningen har polisen förbundit sig att vidta åtgärder enligt det nuvarande regeringsprogrammet för att minska klimatavtrycket. En systematisk minskning av klimatavtrycket ska göras planenligt och kontrollerat samt så att polisens huvudsakliga uppgifter inte äventyras. Polisen har redan för närvarande knappt hundra hybridfordon/renodlade elfordon och de används enligt uppgift främst inom brottsutredningen.

I fortsättningen är det också befogat att satsa på att förnya föråldrad båtmateriel.

Utlåtande FvUU 19/2020 rd

Lagstiftning

I lagberedningen ingår bland annat en bedömning av de ekonomiska konsekvenserna. Utskottet anser det vara nödvändigt att arbetet med bedömningen också till denna del utförs så väl och ansvarsfullt som möjligt. Ett problem som observerats är att finansministeriet i regel har varit emot de behov av tilläggsresurser som vid lagberedningen bedömts uppstå till följd av ny eller ändrad lagstiftning. I praktiken har det föredragande ministeriet alltför ofta gett med sig för att få tillstånd att föredra lagförslaget så att propositionen kan överlämnas till riksdagen. Utskottet anser att ett sådant förfarande inte är korrekt, eftersom det kan leda till eftersatta resurser och å andra sidan bidra till att verkställigheten av lagstiftningen eller tillsynen över den inte kan genomföras på behörigt sätt.

Skyddspolisen (26.10.02)

Förändringarna i vår säkerhetspolitiska omgivning har lett till att lagstiftning om civil underrättelseinhämtning infördes 2019 och att befogenheter till underrättelseinhämtning har tagits i bruk. Förändringarna har också bidragit till att Skyddspolisen fått ökade resurser, vilket har synts som en motiverad ökning av årsverken och omkostnader. Skyddspolisen har också ändrat sin organisation och effektiviserat sin verksamhet så att den motsvarar kraven i både den nya lagstiftningen och den säkerhetspolitiska omgivningen.

I anslutning till verkställigheten av lagstiftningen om civil underrättelseinhämtning har Skyddspolisen redan tidigare beviljats ett permanent tillägg på 10 miljoner euro för omkostnader från och med 2019. Dessutom har det beviljats anslag för byggande av sådan teknisk infrastruktur som lagstiftningen förutsätter. De viktigaste lösningarna för ämbetsverkets nya informationssystem uppges vara i produktionsdrift före utgången av 2020 med hjälp av den beviljade finansieringen, och den tekniska infrastruktur som lagstiftningen om civil underrättelseinhämtning förutsätter färdigställs under 2021.

I år har det också blivit klart att Skyddspolisen kommer att få ett nytt kontorshus. För ändamålet har man i ramarna för statsfinanserna beaktat de ökade lokalkostnaderna.

Förvaltningsutskottet konstaterar att Skyddspolisens omkostnader med den finansiering på 44,5 miljoner euro som ingår i budgetpropositionen har ekonomiska förutsättningar för en effektiv och korrekt tillämpning av den nya lagstiftningen om civil underrättelseinhämtning. Inrikesministeriet har dessutom föreslagit ett tillskott på 2,75 miljoner euro för utgifter för Skyddspolisens tekniska kapacitet. Ministeriet anser att tillskottet är nödvändigt. Ministeriet har därefter lagt fram ytterligare finansieringsförslag i en kompletterande budgetproposition för 2021 som ännu inte lämnats till riksdagen.

Gränsbevakningsväsendet (26.20 och 26.70)

Gränsbevakningsväsendet har under 2020 gjort den största omfördelningen av resurser sedan 1940-talet. Resurser har tagits från övervakningen av de yttre gränserna och gränstrafiken för att användas för övervakning av de inre gränserna på grund av covid-19-pandemin. I normala situationer utför Gränsbevakningsväsendet ingen övervakning vid de inre gränserna. I praktiken har

Utlåtande FvUU 19/2020 rd

över en tredjedel av personalen i operativa uppgifter behövs för gränskontroll vid de inre gränserna. Samtidigt har alla gränsövergångsställen för trafik över de yttre gränserna varit öppna och övervakningen vid land-, sjö- och luftgränserna har fortsatt på samma sätt som tidigare, men med mindre resurser.

I budgetpropositionen för 2021 föreslås sammanlagt cirka 277 miljoner euro i anslag till Gränsbevakningsväsendet. Av detta totalbelopp finns 271,6 miljoner euro under omkostnadsmomentet 26.20 och 5 miljoner euro under moment 20.70 för anskaffning av luft- och bevakningsfarkoster.

I den ordinarie budgeten för 2020 har cirka 244,5 miljoner euro anvisats för Gränsbevakningsväsendets omkostnader. Utöver detta ökar Gränsbevakningsväsendets omkostnadsfinansiering jämfört med den ordinarie budgeten med nästan 24 miljoner euro till följd av årets tilläggsbudgetar inklusive den tilläggsbudget VII som nu behandlas i riksdagen. Utskottet anser att tillskotten för 2020 liksom den finansiering som föreslås i budgeten för 2021 är nödvändiga för att gränskontrollen i vårt land ska kunna ordnas på ett trovärdigt sätt. Finansieringen i tilläggsbudgetarna för 2020 visar för sin del att kritiken i utskottets utlåtande om budgetpropositionen för 2020 var befogad (FvUU 8/2019 rd).

För att garantera Gränsbevakningsväsendets verksamhet är det viktigt att budgetpropositionen för 2021 i enlighet med rambeslutet innehåller tilläggsfinansiering på 10 miljoner euro för att trygga den operativa kapaciteten 2021. Enligt de nuvarande ramarna gäller motsvarande ökning också året 2022. Dessutom har sammanlagt 4,9 miljoner euro anvisats för samma år för att förbättra säkerheten i lokaler.

Gränsbevakningsväsendet är en del av den europeiska gräns- och kustbevakningen. För genomförandet av en anknytande EU-förordning har riksdagen förelagts ett lagförslag om det nationella genomförandet av förordningen (RP 141/2020 rd). Även av denna anledning är det motiverat att det i budgetpropositionen för nästa år föreslås 2,45 miljoner euro för Gränsbevakningsväsendet som tillägg enligt ramen för de extra krav som EU ställer på gränsbevakningen och för EU-systemet för reseuppgifter och resetillstånd (Etias), 3,48 miljoner euro för Europeiska gräns- och kustbevakningsbyråns permanenta styrka samt 10 miljoner euro för att trygga kapaciteten inom gränssäkerheten och antalet gränsbevakare. I budgetpropositionen ingår dessutom som tillägg 2,5 miljoner euro för förbättring av säkerheten i lokaler och 0,5 miljoner euro för ökad gränstrafik på Rovaniemi flygplats. I propositionen ingår dessutom 0,3 miljoner euro i tillägg enligt ramen för genomförandet av de ändringar i de nationella informationssystemen som reformen av Schengens informationssystem (SIS) kräver.

I budgeten och den fjärde tilläggsbudgeten för 2020 har Gränsbevakningsväsendet beviljats sammanlagt 25 miljoner euro för investeringsutgifter för ett nytt tekniskt system för bevakning av land- och sjögränsen. Projektet beräknas kosta 50,5 miljoner euro. Utskottet har i flera tidigare utlåtanden om budgetpropositioner pekat på behovet att reformera systemet. Det är nödvändigt att reformera systemet för att säkerställa en effektiv gränskontroll.

Utskottet anser att de viktigaste bristerna som försämrat Gränsbevakningsväsendets kapacitet kan avhjälpas med den finansiering som föreslås för 2021 och med tilläggsbudgetarna för 2020 och att de finansiella resurser som krävs för Gränsbevakningsväsendets grundläggande verksamhet

Utlåtande FvUU 19/2020 rd

tryggas för 2021. Också Gränsbevakningsväsendets extra skyldigheter i det europeiska gränssäkerhetssystemet kan fullföljas. Detta gäller både deltagandet i insatser med en ökande personalstyrka och genomförandet av systemen och arrangemangen för smarta gränser. Dessutom förbättras situationen avsevärt i fråga om patrullfordon som behövs med tanke på kapaciteten samt personliga skydds- och maktmedelsredskap. Det är också viktigt att Gränsbevakningsväsendets personalstyrka fortsatt omfattar ungefär 2 900 årsverken. När omvärlden blir allt mer krävande kan bristerna i lokalsäkerheten enligt uppgift avhjälpas med det föreslagna anslaget. Beredskap för ökad trafik över de yttre gränserna på Rovaniemi flygplats och anknytande arbeten bidrar till att turismen åter kan nå en ekonomiskt hållbar nivå.

Det är särskilt positivt att anskaffningen av två nya utsjöbevakningsfartyg som varit aktuella i flera år nu möjliggörs i synnerhet i och med det tillägg på 120 miljoner euro som ingår i tilläggsbudget VII för 2020 (reservationsanslag under moment 26.70 i 5 år för planerings-, anskaffnings- och utbildningskostnader för två nya utsjöbevakningsfartyg). Dessutom kompletteras motiveringen till moment 26.70 så att Gränsbevakningsväsendet berättigas att ingå avtal om anskaffning av dessa två nya utsjöbevakningsfartyg, vilka föranleder staten utgifter på sammanlagt 240 miljoner euro under och efter år 2020. Upphandlingen har inletts med de resurser på 5 miljoner euro som beviljats i tilläggsbudget IV för innevarande år. Detta projekt har stor betydelse när det gäller kapacitet och övervakning till havs. Dessutom är sysselsättningseffekten betydande och beräknas enligt uppgift uppgå till 1 755 årsverken.

Enligt Gränsbevakningsväsendet är Immola, Ivalo och Onttola de tre största renoveringsprojekten för hyresfastigheter. De ingår i Senatfastigheters investeringsprogram. Utskottet bedömer att detta inom några år kommer att förbättra arbetsmiljön i dessa fastigheter avsevärt. Enligt uppgift kommer hyrorna för Gränsbevakningsväsendets lokaler fram till 2025 att öka med cirka 3,7 miljoner euro per år i och med dessa tre projekt. Enligt utredning har Gränsbevakningsväsendet utöver de nämnda projekten ytterligare fler än tio nödvändiga ombyggnadsprojekt vars genomförande det ännu inte finns beslut om. Utskottet påpekar här att lokalerna vid det internationella gränsövergångsstället i Niirala är trånga och inte längre är i gott skick. Några beslut om nybyggnad av gränskontrollstationen i Niirala har dock ännu inte fattats. Det har inte beviljats några särskilda finansiella resurser för nybyggnad av lokalerna i Niirala. Utifrån en utredning kan det allmänt konstateras att Gränsbevakningsväsendet förvaltar alla gränsövergångsställen på så sätt att de ska förbli funktionsdugliga.

Från och med 2021 leder självkostnadsprincipen för Senatfastigheters hyror till att Gränsbevakningsväsendets grundhyror stiger med 1,965 miljoner euro per år. Det är positivt jämfört med tidigare år att denna ändring har beaktats i budgetpropositionen. Utskottet betraktar de hyror som Senatfastigheter ensidigt fastställt inom ramen för självkostnadsprincipen som lagstadgade lokalutgifter eller åtminstone som därmed jämförbara utgifter som ska budgeteras till fullt belopp.

Utöver vad som sagts ovan vill utskottet peka på konsekvenserna av covid-19-pandemin för gränstrafiken och gränsbevakningen. Trafiken över de yttre gränserna har i år minskat drastiskt från den normala nivån. Vid östgränsen har trafikvolymen sedan mars 2020 varit 3–5 procent jämfört med 2019 års nivå och rent allmänt är det mest godstrafik som rört sig över gränsen. Inom flygtrafiken på Helsingfors-Vanda flygplats har trafiken vid de yttre gränserna varit cirka 2–6 procent jämfört med 2019 års nivå. Efter augusti 2020 har trafikmängderna börjat sjunka igen ef-

Utlåtande FvUU 19/2020 rd

ter en liten ökning tidigare i somras. Trafiken vid de yttre gränserna väntas snabbt återgå till 2019 års nivå när coronaläget blivit bättre. Trafikvolymen på Helsingfors-Vanda flygplats över de yttre gränserna bedöms utöver den allmänna efterfrågan på resande också påverkas av vilken betydelse bortfallet av passagerare har för användningen av flygplatsen i framtiden, bland annat när det gäller huruvida flygplatsen fortsätter att vara en rutt till Asien. Inom flygtrafiken kan återgången till 2019 års nivå ta längre tid än inom gränstrafiken i öst.

Gränsövervakningen vid östgränsen har inte i år avvikit nämnvärt från nivån 2019. Det har inte skett någon betydande förändring i antalet otillåtna gränsövergångar. Enligt uppgift har de ryska gränsbevakningsmyndigheterna fortsatt med sin effektiva verksamhet och lyckats förhindra olaglig gränspassage. Gränsbevakningsväsendets arbetsinsatser inom gränsövervakningen kommer att öka betydligt år 2020. Patrullering har också genomförts vid de inre gränserna och olovliga gränsövergångar som upptäckts där ökar det totala antalet. Också patrulleringen ökar klart i år från 2019 års nivå. För nästa års del kan man försiktigt uppskatta att det åtminstone i början av 2021 inte kommer att ske några väsentliga förändringar i gränstrafiken på grund av covid-19-pandemin. Det bör dock noteras att nuläget är förknippat med många osäkerhetsfaktorer.

Tullen

Utskottet välkomnar att det i enlighet med rambeslutet anvisas ett årligt tillägg på 1,8 miljoner euro för Tullens omkostnader för att säkerställa verksamhetsförutsättningarna för brottsbekämpningen från och med 2021. Dessutom får Tullen ett årligt tillägg på 1,17 miljoner euro för tilläggsutgifter som föranleds av användningen av säkerhetsmyndigheternas kommunikationsnät (TU-VE).

Anslagsramen för Tullen minskar betydligt 2022 då tilläggsfinansieringen för totalreformen av tullklareringssystemet upphör. Utskottet konstaterar att tillräckliga resurser bör reserveras för slutförandet av den nämnda totalreformen. Det nuvarande beräknade sammanlagda beloppet av den ursprungliga finansieringen och den finansiering som behövs utöver den uppgår 2015–2025 till sammanlagt 123,5 miljoner euro. Bedömningen är dock förenad med betydande osäkerhetsfaktorer på grund av den långa perioden. Det är nödvändigt att fortsätta projektet både för att uppfylla kraven i EU-lagstiftningen och för att säkerställa att Finlands utrikeshandel fungerar smidigt.

Enligt inkommen utredning medför sloandet av den nedre gränsen för mervärdesskatt 2021 en betydande ökning av antalet tulldeklarationer och påverkar således Tullens anslagsbehov. Tullen har tidigare beviljats finansiella resurser endast för de ökade IKT-kostnaderna (3 miljoner euro). Nu föreslås Tullen få ett anslag på 3,5 miljoner euro för beredskap inför de övriga konsekvenserna av ändringen. Med anslaget kan extra personal anställas bland annat för behandling av de ökande tulldeklarationerna. För genomförandet av ändringen ska också till övriga delar reserveras ändamålsenliga resurser. Utskottets uppfattning är att de slutliga anslagseffekterna av ändringen av mervärdesskattedirektivet kommer att klarna först efter att ändringen genomförts. De ökande volymerna ska beaktas också när datasystemen utvecklas.

Utlåtande FvUU 19/2020 rd

Räddningsväsendet och Nödcentralverket

Anslaget för räddningsväsendets omkostnader ökas med 2,4 miljoner euro enligt rambeslutet för att trygga Räddningsinstitutets utbildningsverksamhet, utveckla kvaliteten på utbildningsverksamheten samt stödja forsknings- och utvecklingsverksamheten. Utbildning av hög kvalitet ska säkerställa att räddningsverken och nödcentralerna har tillräcklig stor och kunnig personal samt att människor får brådskande hjälp. Utskottet konstaterar att nivån på Räddningsinstitutets forsknings- och utvecklingsverksamhet ska höjas, vilket kommer att öka utgiftstrycket inom Räddningsväsendet. Organiseringen av räddningsväsendet ingår i den övergripande reformen av social- och hälsovårdstjänsterna, vilket också påverkar finansieringen av räddningsväsendet. Utskottet konstaterar i detta sammanhang att arbetarskyddet för räddningsväsendets personal ständigt bör bevakas även under föränderliga förhållanden.

Nödcentralverkets omkostnader ökar avsevärt på grund av de ökade drifts-, underhålls- och utvecklingskostnaderna till följd av att det nya nödcentraldatasystemet ERICA införts. Nödcentralverket har inte anvisats tillskott för utveckling och underhåll av systemet. De årliga drifts- och underhållskostnaderna för det nya systemet är cirka 5 miljoner större än för det tidigare ELS-systemet, som ska tas ur bruk som reservsystem senast i februari 2021. Utskottet betonar att man genom att utveckla nödcentralssystemet tryggar nödcentralverksamheten i alla situationer, och att dess finansiering bör skötas på ett hållbart sätt.

I slutet av 2019 arbetade 580 personer vid Nödcentralverket. Förvaltningsutskottet har redan tidigare fastställt att Nödcentralverkets minimipersonalmängd ska vara 600 årsverken. Inom ramen för åtgärderna i strategin för den inre säkerheten har det fastställts att antalet anställda vid ämbetsverket ska vara minst 630. De nuvarande systemen för utbildning av nödcentraloperatörer producerar inte tillräckligt med utbildad personal för verkets behov. Att utbildningsvolymen i fråga om nödcentraljourhavande ökades år 2019 kommer att synas först senare i Nödcentralverkets personalmängd. Utskottet konstaterar att Nödcentralverkets verksamhet och prestationsförmåga inte kan tryggas utan tillräckliga personalresurser. Ett tecken på att Nödcentralverkets personal inom kärnverksamheten inte har varit tillräcklig är den oroväckande stora sjukfrånvaron. Man bör därför satsa på personalens arbetsmotivation vid Nödcentralverket genom olika åtgärder. De knappa resurserna riskerar hjälpen till medborgarna i synnerhet i krissituationer.

Migration

Migrationsverkets resursläge är relativt bra 2021, när det för dess omkostnader anvisas ett tilläggsanslag på 8 miljoner euro för minskande av anhopningen av ansökningar om uppehållstillstånd på grund av arbete och studier och för utveckling av automation i anslutning till detta. Tilläggsanslaget gör det möjligt att anställa 70 personer för behandlingen av dessa tillstånd och att effektivisera behandlingen genom att utveckla delautomatiseringen.

För underhåll och utveckling av det elektroniska ärendehanteringssystemet för utlänningsärenden (UMA) anvisas 4 miljoner euro. Migrationsverkets datasystem samt digitaliserings- och automatiseringsutvecklingen förutsätter kontinuerligt underhåll och utveckling, vilket kräver att resurserna garanteras också till denna del. I budgetpropositionen ingår också anslagsökningar som föranleds av att flyktingkvoten stiger till 1 050 personer och att kapaciteten hos systemet för hjälp

Utlåtande FvUU 19/2020 rd

till offer för människohandel stärks. Utskottet betonar att människohandel är ett mångfasetterat fenomen och att man måste satsa på bekämpningen inom flera olika sektorer.

Migrationsverket utvecklar och gör sina processer smidigare inom ramen för den gällande lagstiftningen. För att göra tillståndprocesserna smidigare utnyttjas redan nu delautomatiseringen av processerna, där en del av tillståndsvillkoren kan kontrolleras automatiskt. Alla beslut bekräftas dock manuellt. Utskottet konstaterar att den allmänna lagstiftningen om automatiskt beslutsfattande nu bereds under ledning av justitieministeriet. Enligt utskottets uppfattning förutsätter målen för en total behandlingstid på en månad för arbetstillståndsärenden och två veckor för uppehållstillstånd för experter att en automatiserad beslutsprocess införs, vilket blir möjligt först efter att den allmänna lagstiftningen trätt i kraft.

Utskottet konstaterar att ändringarna i antalet ansökningar som anhängiggörs och de ovannämnda lagfästa maximala behandlingstiderna för ansökningarna inverkar betydligt på Migrationsverkets behov av resurser. Migrationsverket har också i övrigt fått fler uppgifter under de senaste åren. Anslagsökningarna tryggar ämbetsverkets verksamhet på kort sikt. Enligt utredning kommer verket att tvingas att avsevärt minska sin verksamhet från och med 2022, om det inte får några ytterligare resurser. Det är nödvändigt att trygga Migrationsverkets verksamhetsförutsättningar också på lång sikt, anser utskottet. I detta sammanhang konstaterar utskottet att när beslut om resurserna till migrationsmyndigheterna fattas bör man beakta processens totala längd och i synnerhet förvaltningsdomstolarnas resurser.

Som i sitt föregående budgetutlåtande fäster utskottet uppmärksamhet vid att Migrationsverket vid ingången av innevarande år har resultatstyrts förutom av inrikesministeriet även av arbets- och näringsministeriet i fråga om arbetskraftsinvandring och invandring av studerande. Konsekvenserna av denna ändring för exempelvis ämbetsverkets resurser och behandlingstider syns först på längre sikt.

Den kommunala ekonomin

Utsikterna för de offentliga finanserna

Den globala coronaviruspandemin har i början av 2020 minskat Finlands ekonomi i mindre utsträckning än de flesta de europeiska ekonomierna, står det i budgetpropositionen. Utsikterna för de offentliga finanserna är dock svåra. Den ekonomiska recessionen till följd av coronavirussituationen och de åtgärder som vidtagits för att minska skadorna av epidemin ökar avsevärt underskottet i de offentliga finanserna. År 2020 beräknas underskottet uppgå till cirka 18 miljarder euro, således 7,7 procent i förhållande till BNP. Ett litet uppsving är dock skönjbart. Det offentliga underskottet för 2021 beräknas uppgå till 5 procent av BNP, vilket innebär att underskottet minskar till cirka 12 miljarder euro.

Den ekonomiska tillväxt som kan skönjas räcker enligt utredning inte under de närmaste åren till för att återställa saldot i de offentliga finanserna och dessa kommer därför att uppvisa ett tydligt underskott. De strukturella faktorer som försvagar de offentliga finansernas hållbarhet, såsom den åldrande befolkningen, finns fortfarande kvar och inverkar kontinuerligt oberoende av konjunkturerna. En eventuell andra epidemivåg, den ökade allmänna osäkerheten och eventuella ytterli-

Utlåtande FvUU 19/2020 rd

gare begränsande åtgärder kan dock bromsa upp en ekonomisk återhämtning och försvaga de offentliga finanserna. Detta gäller också den kommunala ekonomin som en del av den offentliga ekonomin.

Samhällsekonomin utveckling

Enligt bokslutsuppgifterna för 2019 fortsatte den kommunala ekonomin (kommunerna och samkommunerna) att försämrats 2019. Verksamhetsbidraget för den kommunala ekonomin försvagades med cirka 1,3 miljarder euro och årsbidraget med cirka 0,3 miljarder euro jämfört med 2018. Även om de centrala nyckeltalen för kommunernas ekonomi försvagades, utvecklades skattefinansieringen positivt. Lånestocken inom den kommunala ekonomin fortsatte att öka med 2,5 miljarder euro till sammanlagt 21,9 miljarder euro. Även kommunkoncernernas årsbidrag försvagades ytterligare och lånestocken ökade tydligt.

År 2020 har coronakrisen försvårat situationen ytterligare. Coronapandemin har i betydande grad påverkat kommunernas uppgiftsfält, servicebehovet och efterfrågan samt den kommunala ekonomin. Kommunernas, samkommunernas och kommunkoncernernas skatte- och avgiftsinkomster har minskat och utgiftstrycket har ökat på många olika sätt (även t.ex. FvUU 5/2020 rd — SRR 1/2020 rd). Den mest betydande konsekvensen av pandemin har drabbat och väntas de närmaste åren drabba kommunernas skatteinkomster.

Konsekvenserna för enskilda kommuner är mycket varierande bland annat på grund av kommunens näringsstruktur och geografiska läge, sätten att ordna kommunens tjänster och antalet coronafall. Konsekvenserna förändras också över tid. På kort sikt har konsekvenserna varit särskilt tunga i stora städer och i mindre kommuner som är beroende av turismen, till exempel i Lappland och på Åland.

Staten har kraftigt stött kommunerna i krisen genom två direkta stödpaket och många andra stödåtgärder. Det första stödpaketet i våras var 1,4 miljarder euro och det andra stödpaketet under hösten 1,45 miljarder euro. Dessutom får kommunerna ersättning bland annat för direkta testnings- och spåringskostnader. Förvaltningsutskottet konstaterar att stödet till kommunerna i denna akuta kris har varit nödvändigt för att trygga basservicen och för att jämna ut konsekvenserna av de förändringar som förorsakats av pandemin.

År 2020 stärks den kommunala ekonomin i betydande grad av statens massiva stödåtgärder för att garantera basservicen och upprätthålla aktiviteten i den kommunala ekonomin. Enligt utredning uppskattas räkenskapsperiodens resultat vara positivt (1,2 miljarder euro) och årsbidraget väntas bli rekordstort (4,1 miljarder euro). Också det kassaflöde från verksamhet och investeringar som beskriver den kommunala ekonomins finansiella ställning stärks under innevarande år, dock så att det förblir negativt på grund av bland annat den höga investeringsnivån.

Statens stödåtgärder stärker den kommunala ekonomin också 2021. Utgiftsökningen beräknas bli mer måttlig 2021, men situationen försvåras av den långsamma ökningen av inkomsterna inom den kommunala ekonomin. Ökningen av inkomsterna blir blygsam: statsandelarna sjunker med cirka 0,7 miljarder euro när de stödåtgärder som riktas till den kommunala ekonomin minskar. Även coronapandemin väntas fortfarande påverka kommunernas skatteinkomster. Kassaflödet

Utlåtande FvUU 19/2020 rd

från den kommunala ekonomins verksamhet och investeringar kommer enligt en kalkyl över utgiftstrycket att visa cirka 2 miljarder euro minus år 2021. Enligt utredning försvagas utvecklingstakten inom den kommunala ekonomin inte nämnvärt 2022–2024, utan de viktigaste ekonomiska nyckeltalen stannar ungefär på samma nivå som 2021. Skuldsättningen inom den kommunala ekonomin antas dock öka under de senare åren. Det ekonomiska anpassningstrycket gäller över lag kommuner i alla storlekskategorier, i synnerhet kommuner med 20 000–40 000 invånare.

Utöver de extra utmaningar som coronakrisen medför har det största problemet inom den kommunala ekonomin redan länge varit att det finns en strukturell obalans i inkomst- och utgiftsutvecklingen. Det ökade antalet äldre har redan i många år ökat servicebehovet och utgifterna för social- och hälsovården, och denna utveckling fortsätter under det innevarande årtiondet. Samtidigt försvagas skattebasen av att befolkningen i arbetsför ålder minskar. Den demografiska förändringen och in- och utflyttningen särskiljer ytterligare den ekonomiska utvecklingen i kommuner av olika storlek och med olika förhållanden.

Befolkningens åldrande, in- och utflyttningen och byggnadsbeståndets ålder ökar också investeringstrycket. Under de senaste åren har nivån på kommunernas investeringar förblivit relativt jämn. Samkommunernas investeringar har däremot hållit en hög nivå redan i flera år och samtidigt ökat samkommunernas lånestock avsevärt.

Budgetpropositionen för 2021

Statsbidragen till kommunerna enligt budgetpropositionen uppgår till 12,4 miljarder euro, vilket är cirka 0,8 miljarder euro mer än i den ordinarie budgeten för 2020 (11,6 miljarder euro). De kalkylerade statsandelarna är totalt 8 720 miljoner euro 2021.

Statsandel till kommunerna för ordnande av basservicen (28.90.30) är det största enskilda momentet för statsbidrag till kommunerna. Under momentet föreslås ett anslag på cirka 7 697 miljoner euro, vilket är 622 miljoner euro mera än i den ordinarie budgeten för 2020. Enligt utredning innehåller momentet ett tillägg av engångsnatur på 280 miljoner euro, vilket inbegriper slopande av det avdrag på 233,6 miljoner euro som hänför sig till konkurrenskraftsavtalet och kompensationer för kommunernas minskade skatteinkomster till följd av coronavirussituationen. Dessutom föreslås ett tillägg av engångsnatur på 20 miljoner euro för höjning av statsandelen enligt prövning, varvid det belopp som reserverats för höjningen 2021 stiger till sammanlagt 30 miljoner euro.

Förvaltningsutskottet anser att tilläggen är nödvändiga och motiverade, men påpekar att den nedskärning som hänför sig till konkurrenskraftsavtalet fortfarande finns i ramarna från och med 2022, så i samband med rambeslutet nästa vår bör man ta ställning till den också i fråga om de följande åren.

Dimensioneringen av anslaget för statsandelen för kommunal basservice påverkas bland annat av indexhöjningen (2,4 %), som ökar statsandelen med cirka 174 miljoner euro. Statsandelen minskas bland annat av justeringen av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna (ca 13,7 miljoner euro). Statsandelen för kommunernas nya och utvidgade uppgifter är enligt den gällan-

Utlåtande FvUU 19/2020 rd

de lagen 100 procent. Till följd av ändringar i uppgifterna ökar statsandelen med sammanlagt omkring 112 miljoner euro.

Till exempel inom social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde stiger statsandelen för kommunal basservice med 52,8 miljoner euro 2021 till följd av en ändring i äldreomsorgslagen, som trädde i kraft den 1 oktober 2020. Den minskning av klientavgiftsintäkterna som beror på en ändring i lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (RP 129/2020 rd) kompenseras kommunerna genom en ökning av statsandelen med motsvarande belopp (17,9 miljoner euro). Utvidgningen av eftervården inom barnskyddet ökar statsandelen med 12 miljoner euro. I samband med att modellen för ordnande av studerandehälsovård ändrats överförs cirka 32 miljoner euro från statsandelen för kommunal basservice till moment 33.60.35 (Statlig finansiering till studerandehälsovård som ordnas av Studenternas hälsovårdsstiftelse).

Inom undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde har moment 28.90.30 dimensionerats med hänsyn till bland annat de konsekvenser som utvidgningen av läroplikten (RP 173/2020 rd) har för kommunernas uppgifter. För kommunernas nya styrningsuppgifter med anknytning till detta tillförs årligen 11 miljoner euro. I kostnaderna för 2021 har endast höstterminens kostnadseffekter (5,9 miljoner euro) beaktats. Minskningen av gruppstorlekarna inom småbarnspedagogiken och den subjektiva rätten till småbarnspedagogik ökar statsandelen med sammanlagt 19,2 miljoner euro och tidigareläggningen av undervisningen i A1-språket leder till en ökning med 4,5 miljoner euro.

I och med de ökningarna och avdrag som görs i statsandelen för kommunal basservice stiger statsandelsprocenten för kommunal basservice från nuvarande 25,49 procent till 25,67 procent 2021 (RP 148/2020 rd).

I enlighet med regeringsprogrammet ska kommunerna kompenseras enligt nettobelopp för sådana förändringar i skatteinkomsterna som beror på ändringar av beskattningsgrunderna. År 2021 är den statliga ersättningen till kommunerna för förlorade skatteinkomster till följd av ändringar i beskattningsgrunderna sammanlagt 2,36 miljarder euro (moment 28.91.35).

Höjningen av utdelningen av samfundsskatten med 10 procentenheter fortsätter för viss tid även 2021. Detta ökar kommunernas inkomster med sammanlagt 550 miljoner euro, varav 510 miljoner euro gäller året 2021. Dessutom ökar kommunernas inkomster med 60 miljoner euro 2021 till följd av ändringen i utdelningen av samfundsskatten enligt den fjärde tilläggsbudgeten för 2020. Sänkningen av avgifterna för småbarnspedagogik från och med den 1 augusti 2021 minskar kommunernas inkomster med 30 miljoner euro 2021, men den kompenseras kommunerna genom att utdelningen av samfundsskatten stiger med 2 procent. Detta ökar kommunernas inkomster med 102 miljoner euro för 2021.

Sammantaget stärks den kommunala ekonomin med 865 miljoner euro på grund av statens diskretionära åtgärder jämfört med 2020.

Dessutom ersätts kommunerna, samkommunerna och landskapet Åland för de direkta kostnader som hänförs till coronaviruspandemin, såsom utgifter för testning och vård, till fullt belopp så

Utlåtande FvUU 19/2020 rd

länge epidemiläget och genomförandet av hybridstrategin kräver det. I budgetpropositionen för 2021 föreslås sammanlagt 1,66 miljarder euro för detta ändamål.

Sammanfattning

År 2021 återgår man till att följa utgiftsramen för statsfinanserna, men eftersom coronavirussituationen även efter det att undantagsförhållandena och giltigheten för beredskapslagen (1552/2011) upphört fortsatt har varit svår, är vissa undantag som hänför sig till coronavirussituationen fortfarande i bruk 2021.

Alla direkta kostnader som hänför sig till coronaviruspandemin, såsom utgifter för testning och höjd testkapacitet, spårning, karantän, vård av patienter och hälsosäkerhet i samband med resor samt vaccin, täcks enligt uppgift till fullt belopp som utgifter utanför ramen i budgeten för 2021 och vid behov i tilläggsbudgetarna. På grund av det osäkra läget reserveras dessutom ytterligare 500 miljoner euro för 2021 för sådana utgifter av engångskaraktär och finanspolitiskt obligatoriska utgifter som coronavirussituationen föranleder.

Förvaltningsutskottet konstaterar att det under den aktuella perioden kommer att genomföras betydande reformer i den kommunala ekonomin bland annat i fråga om utvidgningen av läroplikten och dimensioneringen av omsorgspersonalen. Utvidgningen av läroplikten medför nya uppgifter för kommunerna, anordnarna av grundläggande utbildning och anordnarna av utbildning på andra stadiet. De nya uppgifter som föreslås för de läropliktigas hemkommuner och anordnare av grundläggande utbildning finansieras inom ramen för finansieringssystemet för kommunal basservice på det sätt som konstateras ovan med en statsandel på 100 procent. De nya uppgifter som föreslås för anordnare av gymnasieutbildning, yrkesutbildning och handledande utbildning för examensutbildning finansieras inom ramen för finansieringssystemet för undervisnings- och kulturverksamhet. Även dessa uppgifter finansieras till 100 procent med statsandelsfinansiering. Regeringens proposition RP 173/2020 rd behandlas i förvaltningsutskottet för utlåtande, och utskottet går då särskilt in på frågor som gäller den kommunala ekonomin.

Reformernas effekter på den kommunala ekonomin ökar gradvis inom många uppgifter. Utgifterna inom den kommunala ekonomin ökar betydligt fram till 2024. Förvaltningsutskottet betonar att konsekvenserna av nya och utvidgade uppgifter för den kommunala ekonomin bör bedömas realistiskt för att den ökning av statsandelen som motsvarar dem till fullo ska motsvara den kostnadsökning som uppgifterna medför. När det föreskrivs om kommunernas uppgifter måste det ses till att kommunerna har faktiska förutsättningar att klara av sina åligganden.

Coronastödet undanröjer inte de strukturella problem inom kommunernas ekonomi som leder till att ökningen av inkomsterna inte räcker till för att täcka utgifterna och investeringarna. Även differentieringen fortsätter bland kommunerna. Dessa fortsätter med sitt arbete för att anpassa och reformera sin ekonomi, men även staten bör fortsätta med sina åtgärder för att förbättra sysselsättningen, stärka kommunernas inkomstunderlag och stävja de offentliga kostnaderna. Förvaltningsutskottet betonar behovet av strukturella reformer som förbättrar hållbarheten i den kommunala ekonomin och som kan korrigera obalansen i inkomst- och utgiftsutvecklingen och garantera en jämlik tillgång till basservice i hela landet.

Utlåtande FvUU 19/2020 rd

FÖRSLAG TILL BESLUT

Förvaltningsutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 12.11.2020

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Riikka Purra saf
vice ordförande Mari-Leena Talvitie saml
medlem Tiina Elo gröna
medlem Jussi Halla-aho saf
medlem Eveliina Heinäluoma sd
medlem Hanna Holopainen gröna
medlem Hanna Huttunen cent
medlem Anna-Kaisa Ikonen saml
medlem Mikko Kärnä cent
medlem Aki Lindén sd
medlem Mauri Peltokangas saf
medlem Juha Pylväs cent
medlem Piritta Rantanen sd
medlem Matti Semi vas
medlem Heidi Viljanen sd
medlem Ben Zyskowicz saml.

Sekreterare var

utskottsråd Ossi Lantto
utskottsråd Minna-Liisa Rinne
plenarråd Henri Helo.

Utlåtande FvUU 19/2020 rd Avvikande mening 1

AVVIKANDE MENING 1

Motivering

Migration

Sannfinländarna betraktar invandring som den viktigaste enskilda belastningsfaktorn inom alla sektorer som hör till utskottets ansvarsområde. Migrationsverkets uppgifter har ökat under de senaste åren, och verkets resurser räcker inte ens till för att de lagstadgade skyldigheterna att iakttä behandlingstiderna ska kunna fullgöras på behörigt sätt. Anhopningen av ärenden hos Migrationsverket återspeglas oundvikligen också i förvaltningsdomstolarnas verksamhet, eftersom man i utlänningsärenden nästan alltid söker ändring i negativa beslut. Utifrån förvaltningsdomstolarnas offentliga verksamhetsberättelser kan man konstatera att till exempel vid Helsingfors förvaltningsdomstol utgjorde utlänningsärendena 56 procent av alla beslut 2017. Av de ärenden som kom in till högsta förvaltningsdomstolen 2017 och 2018 var cirka 60 procent utlänningsärenden. Det stora antalet utlänningsärenden konsumerar resurser och får domstolarnas verksamhet att stocka sig, vilket leder till att behandlingstiderna förlängs och därmed till att rättssäkerheten äventyras i alla ärendegrupper. Under de senaste åren har man varit tvungen att bevilja särskilda tilläggsanslag för behandling av utlänningsärenden vid förvaltningsdomstolarna.

Invandringen har en negativ inverkan också på alla sektorer inom den inre säkerheten. Invandrarna belastar till exempel polisen och olika aktörer inom rättsväsendet i betydande grad. Utlänningars överrepresentation i straffstatistiken framhävs särskilt i fråga om sexualbrott. Av de sexualbrott som anmäldes 2018 begicks 25 procent, således vart fjärde brott, av utlänningar. Hela 54 procent av de anmälda våldtäkterna i Helsingfors begicks av utlänningar. Nästan hälften av de sexualbrott som begåtts av asylsökande riktar sig mot minderåriga. Under de senaste tio åren har antalet utländska fångar ökat med hela 75 procent, och cirka var sjätte fånge är redan en utlänning. I gängvärlden och i kriminella nätverk finns allt fler personer och kriminella grupper som har utländsk bakgrund. Också terroristbrottligheten har kommit till Finland. Olaglig inresa och ordnande av den orsakar extra arbete för Gränsbevakningsväsendet.

De problem som beror på invandringen kan inte åtgärdas enbart genom att öka resurserna i olika sektorer. För att man ska kunna skydda sig mot de negativa konsekvenserna av invandringen krävs det däremot framför allt ändringar i lagstiftningen. Sannfinländarnas utskottsgrupp vill betona att lagstiftningsändringar i invandringspolitiken är nödvändiga om man vill svara på utmaningarna inom de sektorer av den inre säkerheten som hör till utskottets ansvarsområde.

Sannfinländarna anser att tillträdet till permanent uppehållstillstånd för asylsökande och andra utlänningar bör begränsas tydligt och villkoren för familjeåterförening skärpas. Dessutom ska det internationella skyddet alltid vara tillfälligt. När förhållandena i ursprungslandet förbättras tillräckligt måste asyl kunna återkallas, och migrationen måste vända sig tillbaka från Finland. De som fått avslag på sin asylansökan ska utan dröjsmål tas i förvar för att säkerställa att de avlägsnas ur landet, och utlänningar som gjort sig skyldiga till ett allvarligt brott får aldrig omfattas av finskt medborgarskap. Den nationella flyktingkvoten måste avskaffas och de interna omplaceringarna av asylsökande måste upphöra.

Utlåtande FvUU 19/2020 rd Avvikande mening 1

De behövliga åtstramningarna av migrationspolitiken inverkar snabbt på bland annat mottagningskostnaderna. Finland måste därför snabbt göras till ett oattraktivt land för en invandring som försämrar försörjningskvoten och belastar samhällsekonomin. Pengar utan vederlag som betalas i Finland och lätt tillgång till finländsk social trygghet är en viktig attraktionsfaktor för asylsökande. Möjligheterna att ändra systemet för social trygghet för invandrare så att asylsökande som fått ett positivt uppehållstillstånd inte längre omfattas av den bosättningsbaserade sociala tryggheten bör därför utredas med snabb tidtabell. Även möjligheten att förlänga vistelsen i landet genom upprepade nya ansökningar och genom att utnyttja möjligheterna att överklaga är en attraktionsfaktor som ingår i vår lagstiftning och som bör åtgärdas.

Alla attraktionsfaktorer i samband med asyl-, uppehållstillstånds-, familjeåterförenings-, mottagnings- och bidragssystemet bör avskaffas snabbt. Detta minskar belastningen på Migrationsverket och förvaltningsdomstolarna. Avskaffandet av attraktionsfaktorerna är också det enda sättet att åtgärda det problem med säkerheten som invandringen orsakar.

Kostnaderna för samhället för asylbaserad invandring och annan invandring som huvudsakligen kommer från utvecklingsländer beräknas i miljarder. De största kostnaderna för invandring gäller dock inte inrikesministeriets förvaltningsområde. De största kostnaderna uppstår av användningen av den sociala tryggheten och riktas således till social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde. Invandrarna är avsevärt överrepresenterade till exempel bland dem som får bostadsbidrag och utkomststöd. En humanitär invandrare kostar i genomsnitt 20 000 euro per år för skattebetalarna. Livscykelkostnaderna för invandrare från vissa problematiska ursprungsländer för den offentliga ekonomin i Finland är i genomsnitt 690 000–1 300 000 euro per person. Inte ens arbetskraftsinvandring är alltid till nytta för de offentliga finanserna. Nettoinkomstöverföringarna jämfört med majoritetsbefolkningen är ungefär 5 000 euro mer för en invandrad arbetstagare per år.

De här kostnaderna är av bestående karaktär, och de kostnader som invandringen medför för Finlands offentliga finanser kan därför minskas endast genom ändringar i invandringslagstiftningen. Enligt Sannfinländarna bör ekonomiska resurser frigöras så att vi kan ta hand om Finland och finländarna. I synnerhet i krissituationer är det allt viktigare att alla åtgärder som vidtas är till nytta för Finland och finländarna. Därför bör man senast i detta skede kunna avstå från alla skadliga asyl- och invandringspolitiska projekt. Ett av projekten går ut på att höja flyktingkvoten till 1 050 personer, införa allmänna förvaltningsrättsliga besvärstider och stärka asylsökandes rättssäkerhet så att det blir möjligt att använda sig av ett biträde vid asylsamtalet. Det handlar om att prioritera användningen av offentliga medel.

Ett skadligt projekt som skrivits in i regeringsprogrammet är att öka möjligheterna att stanna kvar i landet för personer som vistas olagligt här. Enligt regeringsprogrammet är målet att personer som har fått avslag på sin asylansökan smidigare ska kunna få uppehållstillstånd på grundval av arbete. Om det ordnas möjligheter för dem som vistas olagligt i landet att stanna kvar här, undergräver det vårt asylsystem. Sannfinländarna anser att lagändringen kommer att locka hit allt fler människor som försvagar vårt lands försörjningskvot och belastar ekonomin. Därför bör skrivningen i regeringsprogrammet absolut inte genomföras.

Utlåtande FvUU 19/2020 rd Avvikande mening 1

Vi sannfinländare i utskottet påminner i detta sammanhang om att de som sökt internationellt skydd har fått utvidgad rätt att arbeta och att möjligheterna för utländsk arbetskraft som redan finns i Finland att arbeta med uppgifter som är kritiska med tanke på försörjningsberedskapen och arbetsmarknadens funktion underlättades i våras genom flera lagändringar. Ändringarna motive- rades med brist på arbetskraft och tryggande av försörjningsberedskapen mitt i coronakrisen. I verkligheten hade lagändringarna trots det ingen effekt som skulle ha ökat arbetskraftsutbudet. Det var fråga om att genomföra rent ideologiska projekt med coronakrisen som täckmantel, vil- ket sannfinländarna ogillar.

Sannfinländarnas utskottsgrupp anser det vara motiverat att i detta sammanhang också påpeka in- vandrings konsekvenser för den kommunala ekonomin. Invandrarna använder i genomsnitt be- tydligt mer offentliga tjänster än vad de betalar skatter, vilket också inverkar på hur kommuner- nas servicesystem fungerar och på resurserna till exempel när det gäller boende, småbarnspeda- gogik och utbildningstjänster, social- och hälsovård samt administrativa uppgifter. De nödvändi- ga skärpningarna av asyl- och invandringspolitiken minskar också snabbt utgifterna för den kom- munala ekonomin.

Den kommunala ekonomin

Den kommunala ekonomins tillstånd har varit svagt redan länge, och många kommuner hade svårt att klara av sina lagstadgade uppgifter till exempel inom social- och hälsovården och utbild- ningen redan före coronakrisen. Utsikterna för den kommunala ekonomin under de närmaste åren är historiskt dystra. På grund av coronakrisen kommer den kommunala sektorns ekonomi att skär- pas till sitt yttersta året 2020 och 2021, då den försvagande effekt som epidemin har på den kom- munala ekonomin är i miljardklassen. Samtidigt utsätts kommunerna för ett hårt kostnadstryck i fråga om till exempel befolkningens åldrande, långtidsarbetslöshet, servicebehov på lika villkor och problem med att få yrkeskunnig arbetskraft till lediga jobb.

I vår har de ekonomiska benen för den offentliga sektorns finansiering slagits undan. Trots det tänker regeringen driva ett flertal åtgärder som under ramperioden och därefter inverkar negativt på den kommunala ekonomins inkomster och utgifter. Enligt en enkät som Finlands Kommun- förbund nyligen låtit göra anser en klar majoritet av kommunerna att deras nuvarande uppgifter eller skyldigheter bör minskas i det rådande läget. I den nuvarande coronasituationen anser näs- tan alla kommuner att det är onödigt att till exempel höja läropliktsåldern. En klar majoritet av kommunerna understöder inte heller att nya nationella utvecklingsprojekt inleds i nuläget. Tid- punkten för och dimensioneringen av ikraftträdandet av regeringsprogrammets permanenta och tidsbegränsade utgiftsökningar inom den offentliga sektorn med negativa konsekvenser för den kommunala ekonomin bör därför övervägas på nytt. En del av projekten bör i den rådande kris- situationen också återtas helt och hållet. Förlängningen av läroplikten är uttryckligen ett exempel.

Polisväsendet och Gränsbevakningsväsendet

Budgetpropositionen innehåller i sig betydande tillägg till polisens omkostnadsmoment. En ut- maning för polisväsendet är dock att täcka utgifter av permanent natur med tidsbundna anslags- ökningarna. Ökningarna underlättar tillfälligt den ekonomiska situationen, men löser inte de pro- blem som bristen på finansiering medför på längre sikt. I stället för att lösa olika problem med rik-

Utlåtande FvUU 19/2020 rd Avvikande mening 1

tad tilläggsfinansiering bör polisens verksamhet finansieras planmässigt och långsiktigt. Då undviker man situationer som den nuvarande där otillräcklig personal överförs från en enhet till en annan beroende på var det finns resurser för tillfället. Den personal som överförs tas alltid från någon annan resurs.

I Finland är antalet poliser klart mindre jämfört med andra länder i både nordisk och europeisk jämförelse. Det beräknade utfallet år 2020 är 7 380 poliser. Förvaltningsutskottet har tidigare ställt 7 850 som minimimål för antalet polismän 2025. Vi är nu långt ifrån detta mål, i synnerhet med tanke på att polisens totala finansiering sjunker i takt med att ramperioden framskrider, vilket innebär att det kommer att vara mycket utmanande att ha kvar samma antal polismän utan att pruta betydligt på de övriga utgifterna inom polisväsendet.

Bristen på resurser minskar polisens kapacitet på fältet och försvårar i synnerhet avslöjandet av dold brottslighet. Samtidigt sjunker också uppklaringsprocenten för mängdbrott, utrednings- och insatstiderna blir längre och gatusäkerhetsindexet försvagas. Minskningen av antalet polismän märks särskilt i glesbygden, där antalet polispatruller har minskat betydligt på 2010-talet.

Till exempel i Sverige finns det betydligt fler poliser än i Finland. Trots det står den svenska polisen inför problem till exempel när det gäller förortsvåld, skadegörelse och terrorhot. Säkerställandet av den nationella säkerheten och polisens förmåga att klara av sina uppgifter i den förändrade omvärlden i Finland och i det försämrade säkerhetsläget kräver därför betydande ekonomiska tilläggsåtgärder på polisens omkostnader. Målet att det totala antalet poliser ska vara 7 850 är inte tillräckligt. Antalet måste höjas till betydligt fler än 8 000 årsverken. Detta förutsätter att de finansiella resurserna dirigeras till ökad utbildning utöver personalkostnaderna.

Det räcker dock inte att enbart garantera ett tillräckligt antal polismän. Det behövs också tillräckligt med fordon och annan materiel, utrustning, fungerande informationssystem och säkra lokaler. Till exempel kan digitaliseringen och den nya tekniken med den befintliga ramfinansieringen och projektfinsieringen inte utnyttjas för polisens verksamhet i ändamålsenlig omfattning och enligt en lämplig tidsplan. För att säkra polisens kapacitet krävs det betydande permanenta ekonomiska tilläggsåtgärder.

Gränsbevakningsväsendet har liknande utmaningar som polisen. Anslagsökningarna i budgeten förbättrar tillfälligt Gränsbevakningsväsendets ekonomiska situation, och den tidigare bristen på anskaffningar av fordon, maktmedelsredskap och skyddsutrustning samt teknisk övervakning kan åtgärdas i någon mån. När ramperioden framskrider försämras dock läget beträffande omkostnadsfinansieringen, och en tillfällig höjning av finansieringsnivån åtgärdar inte de finansiella utmaningarna de kommande åren. Det är dock ytterst viktigt att trygga Gränsbevakningsväsendets verksamhet vid EU:s yttre gränser och i Finlands havsområden i den allt hårdare världspolitiska situationen. Hur väl gränsbevakningen fungerar får inte vara beroende av hur myndigheterna i våra grannländer arbetar.

Utlåtande FvUU 19/2020 rd
Avvikande mening 1

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet i sitt beslut beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 12.11.2020

Riikka Purra saf

Jussi Halla-aho saf

Mauri Peltokangas saf

Utlåtande FvUU 19/2020 rd Avvikande mening 2

AVVIKANDE MENING 2

Motivering

Finland hör till de tryggaste länderna i världen. Samlingspartiet vill att detta ska vara fallet också i framtiden. Säkerhet är inte en självklarhet, utan det krävs konkreta handlingar av många aktörer.

Samlingspartiet förutsätter att våra säkerhetsmyndigheter som utför sådant arbete som är väsentligt med tanke på den inre säkerheten anvisas tillräckliga resurser och befogenheter i alla situationer. Dessutom förutsätter vi att kommunerna har förutsättningar att ordna basservice som är viktig för människorna även i framtiden.

Polisväsendet och Gränsbevakningsväsendet

Budgetpropositionen innehåller i sig betydande tillägg till polisens omkostnadsmoment. En utmaning för polisväsendet är dock att täcka utgifter av permanent natur med tidsbundna anslagsökningar. Ökningarna underlättar tillfälligt den ekonomiska situationen, men löser inte de problem som bristen på finansiering medför på längre sikt. I stället för att lösa olika problem med riktad tidsbegränsad tilläggsfinansiering bör polisens verksamhet finansieras planmässigt och långsiktigt. Då undviker man situationer som den nuvarande där otillräcklig personal överförs från en enhet till en annan beroende på var det finns resurser för tillfället. Den personal som överförs tas alltid från någon annan resurs.

I Finland är antalet poliser klart mindre jämfört med andra länder i både nordisk och europeisk jämförelse. Det beräknade utfallet år 2020 är 7 380 poliser. Förvaltningsutskottet har tidigare ställt 7 850 som minimimål för antalet polismän 2025. Vi är nu långt ifrån detta mål, i synnerhet med tanke på att polisens totala finansiering sjunker i takt med att ramperioden framskrider, vilket innebär att det kommer att vara mycket utmanande att ha kvar samma antal polismän utan att pruta betydligt på de övriga utgifterna inom polisväsendet.

Bristen på resurser minskar polisens kapacitet på fältet och försvårar i synnerhet avslöjandet av dold brottslighet. Samtidigt sjunker också uppklaringsprocenten för mängdbrott, utrednings- och insatstiderna blir längre och gatusäkerhetsindexet försvagas. Minskningen av antalet polismän märks särskilt i glesbygden, där antalet polispatruller har minskat betydligt på 2010-talet.

Säkerställandet av den nationella säkerheten och polisens förmåga att klara av sina uppgifter i den förändrade omvärlden i Finland och i det försämrade säkerhetsläget kräver därför betydande ekonomiska tilläggsåtgärder i polisens omkostnader. Målet att det totala antalet poliser ska vara 7 850 är inte tillräckligt. Antalet måste höjas till betydligt fler än 8 000 årsverken. Detta förutsätter att de finansiella resurserna dirigeras till ökad utbildning utöver personalkostnaderna.

Det räcker dock inte att enbart garantera ett tillräckligt antal poliser. Det behövs också tillräckligt med fordon och annan materiel, utrustning, fungerande informationssystem och säkra lokaler. Till exempel kan digitaliseringen och den nya tekniken med den befintliga ramfinansieringen och projektfinsieringen inte utnyttjas för polisens verksamhet i ändamålsenlig omfattning och en-

Utlåtande FvUU 19/2020 rd Avvikande mening 2

ligt en lämplig tidsplan. För att säkra polisens kapacitet krävs det betydande permanenta ekonomiska tilläggsåtgärder.

Gränsbevakningsväsendet har liknande utmaningar som polisen. Anslagsökningarna i budgeten förbättrar tillfälligt Gränsbevakningsväsendets ekonomiska situation, och den tidigare bristen på anskaffningar av fordon, maktmedelsredskap och skyddsutrustning samt teknisk övervakning kan åtgärdas i någon mån. När ramperioden framskrider försämras dock läget beträffande omkostnadsfinansieringen, och en tillfällig höjning av finansieringsnivån åtgärdar inte de finansiella utmaningarna de kommande åren. Det är dock ytterst viktigt att trygga Gränsbevakningsväsendets verksamhet vid EU:s yttre gränser och i Finlands havsområden i den allt hårdare världspolitiska situationen. Hur väl gränsbevakningen fungerar får inte vara beroende av hur myndigheterna i våra grannländer arbetar.

Den kommunala ekonomin

Den kommunala ekonomins tillstånd har varit svagt redan länge, och många kommuner hade svårt att klara av sina lagstadgade uppgifter till exempel inom social- och hälsovården och utbildningen redan före coronakrisen. Utsikterna för den kommunala ekonomin under de närmaste åren är historiskt dystra. På grund av coronakrisen ser den kommunala sektorns ekonomi ut att skärpas till sitt yttersta 2021, då den försvagande effekt som epidemin har på den kommunala ekonomin är i miljardklassen. Samtidigt utsätts kommunerna för ett hårt kostnadstryck i fråga om till exempel befolkningens åldrande, långtidsarbetslöshet, servicebehov på lika villkor och problem med att få yrkeskunnig arbetskraft till lediga jobb.

I vår har de ekonomiska benen för den offentliga sektorns finansiering slagits undan. Trots det tänker regeringen driva ett flertal åtgärder som under ramperioden och därefter inverkar negativt på den kommunala ekonomins inkomster och utgifter. Enligt en enkät som Finlands Kommunförbund nyligen låtit göra anser en klar majoritet av kommunerna att deras nuvarande uppgifter eller skyldigheter bör minskas i det rådande läget. I den nuvarande coronasituationen anser nästan alla kommuner att det är onödigt att till exempel höja läropliktsåldern. En klar majoritet av kommunerna understöder inte heller att nya nationella utvecklingsprojekt inleds i nuläget. Tidpunkten för och dimensioneringen av ikraftträdandet av regeringsprogrammets permanenta och tidsbegränsade utgiftsökningar inom den offentliga sektorn med negativa konsekvenser för den kommunala ekonomin bör därför övervägas på nytt. En del av projekten bör i den rådande kris-situationen också återtas helt och hållet. Förlängningen av läroplikten är uttryckligen ett exempel.

Samlingspartiet anser att samfundsskatten inte lämpar sig för att kompensera sänkningen av avgifterna för småbarnspedagogik, eftersom den ökade skatteinkomsten inte rättvist fördelar sig mellan kommuner som förlorar avgiftsintäkter. Sänkningen av avgifterna bör kompenseras i statsandelen för basservice.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande FvUU 19/2020 rd
Avvikande mening 2

Helsingfors 12.11.2020

Mari-Leena Talvitie saml
Ben Zyskowicz saml
Anna-Kaisa Ikonen saml